Aktuelle Fortbildungen für Niederländischlehrkräfte im Zeichen von Künstlicher Intelligenz

Mit Künstlicher Intelligenz (KI) verbinden sich aktuell Hoffnungen auf innovative Ansätze für den Unterricht und gar die Annahme, dass sie das Bildungswesen „revolutioniert“ (Deutscher Bildungsserver). Sie ermögliche einerseits personalisiertes Lernen, individuelle Förderung und eine hohe Lernmotivation, andererseits sei es nach wie vor wichtig, sich mit den Gefahren und Risiken auseinanderzusetzen und im Sinne einer gelungenen Medienerziehung den verantwortungsvollen Einsatz von KI mit den Lernenden gemeinsam zu reflektieren. Wie schlägt sich das im Unterricht nieder? Selbstverständlich gilt das alles schließlich auch für den Niederländischunterricht und so hat das Thema KI längst Einzug gehalten in die Fortbildungsangebote für Lehrkräfte. An dieser Stelle wird von zwei vergangenen Angeboten in Nordrhein-Westfalen berichtet:

Am 20. und 21. November 2024 fand in Velbert unter Federführung der Bezirksregierung Düsseldorf die zweitägige landesweite Fachfortbildung Niederländisch am Berufskolleg mit dem Thema „Entwicklung einer zukunftsfähigen Lernkultur im Niederländischunterricht am Berufskolleg mit, über, von, trotz und ohne KI“ statt. Im Rahmen der Veranstaltung erstellten die 35 anwesenden Lehrkräfte, ausgehend von den verschiedenen Dimensionen des „Lernens mit, über und durch KI“ (vgl. joschafalck.de) einen umfangreichen Katalog an Lehr-Lern-Arrangements und alternativen Aufgabenformaten inklusive prozessorientiertem Feedback. Die Ergebnisse der Fortbildung wurden allen Teilnehmenden zur Verfügung gestellt.

In hybrider Form mit synchronen und asynchronen Arbeitsphasen fand zwischen dem 30. Februar und 22. Mai 2025 die landesweite Fachfortbildung für Niederländisch an Gymnasien und Gesamtschulen zu „Neue Formen des KI-gestützten Literaturunterrichts“ statt. Knapp 40 Teilnehmende erarbeiteten online und in Düsseldorf Lernszenarien anhand bereitgestellter Auszüge aus sechs Jugendromanen zur Genderidentität. Sie entwickelten in Kleingruppen mehrgliedrige Schreibaufgaben, in deren pre-, while- oder post-reading-Phase KI-gestützt gearbeitet und die Medienkompetenz der Lernenden gefördert wird. Ausgehend von Praxisbeispielen für den Fremsprachenunterricht (www.lernen-digital.nrw) nahm das KI-Prompting dabei eine zentrale Stelle ein. So können Lernende beispielsweise mit literarischen Figuren chatten, das eigene Schreibprodukt kriteriengeleitet überarbeiten oder sich passgenaue Rückmeldung einholen. Erarbeitete Aufgabenstellungen und Prompts wurden geteilt.

Köln und Münster Guido Topoll und Veronika Wenzel

Taal in het museum: Nederlands leren met kunst

Het Niederlandistenverband experimenteert op dit moment met een nieuwe formule: studenten rond een thema samenbrengen. Daarom verzamelde op 17 januari 2024 een twintigtal studenten zich op de trappen voor het Städel in

Frankfurt am Main. Het waren de deelnemers aan een workshop met wie we de mogelijkheden wilden uitzoeken om Nederlands te leren met kunst uit de zogenaamde Gouden Eeuw. De studenten ontmoetten elkaar voor het eerst daar op de trappen voor het museum. Ze hadden wel een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk; ze behoorden tot het select clubje dat Nederlands studeert in Duitsland. De studenten kwamen van zes verschillende universiteiten en hadden zich voor de tweedaagse opgegeven. De eerste sessie van de workshop was een geleid bezoek aan de tentoonstelling "Rembrandts Amsterdam. Goldene Zeiten?" waar we al veel interessante vragen rond naar kunst kijken en over kunst spreken formuleerden. Gelukkig was er ook nog tijd voor een bezoek aan de permanente collectie van het Städel. Kunstwerken die je al kent voor het eerst zien in het museum, en niet op een beeldscherm, is als een weerzien met een vriend die je lang moest missen. Genieten!

Op zaterdag ging de workshop verder met een sessie rond creatief schrijven. Julia Sommer, collega van de Universität Wien, combineerde daarvoor onverwachte tekstsoorten met kunstwerken. Ze bracht teksten mee van studenten die een advertentie geschreven hadden bij een schilderij van Rubens, een sprookje bij een portret van Frans Hals of een gesprek met een figuur bij Jan Vermeer. In de workshop werd duidelijk hoe creatief schrijven en kunstgeschiedenis goed samengaan en hoe je ook in team kunt schrijven. Mooi meegenomen is bovendien de mogelijkheid om aan 'internationalisation @ home' te werken.

Met Laurette Artois van de Goethe Universität werkten we verder rond Rembrandt en de werken die we in de tentoonstelling gezien hadden. Nu oefenden de studenten om teksten en beelden te interpreteren en te argumenteren op basis van een roman (*De schilder en het meisje* van Margriet de Moor) en *Typex' Rembrandt*, een graphic novel. Tijdens de sessie op zaterdagochtend ontwikkelden we lesideeën die de deelnemers als toekomstige leerkrachten Nederlands ter inspiratie kunnen nemen en die ook in de museumspedagogiek ingezet kunnen worden.

Tussendoor was er tijd voor conversatie-ateliers met Gabriele Boorsma van de Universität Duisburg Essen en Rianne Fuchs-Franke van de Johannes Gutenberg Universität die ervoor zorgden dat de studenten ook in informele situaties geprikkeld werden om in het Nederlands steeds nieuwe thema's aan te snijden.

Dit project werd georganiseerd door het Niederlandistenverband als proefballonnetje om studenten van verschillende universiteiten te laten werken en netwerken rond een interessant thema dat niet strikt taal- of literatuurwetenschappelijk is maar wel sterk aansluit bij hun interesses. Als het een graadmeter voor succes is dat er bij het afscheid al plannen gesmeed werden voor volgende bijeenkomsten, denken we dat we van een geslaagd project mogen spreken.

Dit project was enkel mogelijk door de financiële steun van de Taalunie en een projectsubsidie van de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Duitsland, afdeling Onderwijs en Wetenschap, waarvoor we heel dankbaar zijn.

Berlijn Truus de Wilde